



ปาฐกถาพิเศษ  
เรื่อง  
ยุทธศาสตร์ชาติภายใต้ความท้าทายใหม่

โดย

ศ.พิเศษ ดร.ทศพร ศิริสัมพันธ์

เลขาธิการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ห้อง Convention Centre B1

โรงแรม Centara Grand & Bangkok Convention Centre at Central World



# ยุทธศาสตร์ชาติกับโรคอุบัติใหม่

มาตรา 10 และ 11 แห่ง พ.ร.บ. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ ฯ กำหนดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทฯ ในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ด้านใดได้



“การมีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศในทุกระดับ ทั้งระดับประเทศ สังคม ชุมชน ครัวเรือน และปัจเจกบุคคล มีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติทางการทหาร เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมือง”

“ประเทศชาติมีความมั่นคงปลอดภัยในทุกมิติและทุกระดับเพิ่มขึ้น ประชาชนอยู่ดี กินดี และมีความสุขดีขึ้น”  
(สนับสนุนยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ)

สนับสนุน

“...การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่รวดเร็วและคาดการณ์ได้ยาก การเกิดขึ้นของโรคระบาด และโรคอุบัติใหม่ จะส่งผลให้การเฝ้าระวังด้านการสาธารณสุขในประเทศมีความสำคัญมากขึ้น...”

- พัฒนาและสร้างระบบรับมือปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ โดยพัฒนาโครงสร้างระบบสาธารณสุข เครือข่ายเตือนภัยเฝ้าระวังโรคให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีความอ่อนไหวต่อปัจจัยการเปลี่ยนแปลงทางภูมิอากาศ ต่อโรคอุบัติใหม่ โรคอุบัติซ้ำ การพัฒนาระบบสาธารณสุข สิ่งแวดล้อมและเวชศาสตร์ป้องกันทุกระดับ
- เสริมสร้างระบบสาธารณสุขและอนามัยสิ่งแวดล้อม และยกระดับความสามารถในการป้องกันโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ ตลอดจนควบคุมการแพร่ระบาดของโรคเหล่านี้ โดยศึกษาวิจัยสร้างองค์ความรู้ด้านการส่งเสริมสุขภาพและการป้องกันโรคในประชากรทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เพิ่มขีดความสามารถในการติดตาม วิเคราะห์และประเมินแนวโน้มสถานการณ์ปัญหาโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำ และสร้างความพร้อมของภาคีเครือข่ายในการรับมือกับภาวะฉุกเฉินจากโรคระบาดต่าง ๆ



แผนแม่บทฯ ประเด็น

(1) ความมั่นคง

แผนย่อยที่ 2 การป้องกันและแก้ไขปัญหาที่มีผลกระทบต่อความมั่นคง แก้ไขปัญหาเดิมที่มีอยู่อย่างตรงประเด็นให้หมดไปอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งพัฒนาโลก เฝ้าระวัง แจ้งเตือน ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจอุบัติขึ้นใหม่ โดยมีแนวทางการพัฒนา ส่วนการรักษามั่นคงภายในราชอาณาจักรและการพัฒนาประเทศ 15 แนวทาง ซึ่งมีแนวทาง 1 แนวทางให้มีการแก้ไขปัญหาความมั่นคงเฉพาะกรณี หมายถึงรวมถึงความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงทางพลังงาน ความมั่นคงทางน้ำ และอื่น ๆ



แผนแม่บทฯ ประเด็น

(13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาวะที่ดี

แผนย่อยที่ 5 การพัฒนาและสร้างระบบรับมือและปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

# การพิจารณาทบทวนแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

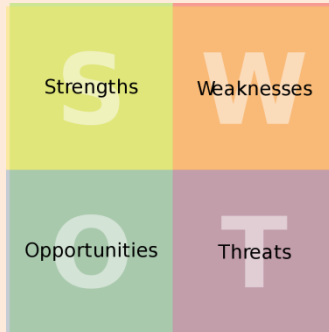


สำนักงานฯ ได้ดำเนินการศึกษาและประเมินสถานการณ์ ในการรองรับวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) และผลกระทบที่เกิดจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้เครื่องมือ PESTLE และ SWOT Analysis ในการวิเคราะห์สถานการณ์ต่าง ๆ และได้

## วิเคราะห์สถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

P  
o  
l  
i  
t  
i  
c  
a  
l  
  
E  
c  
o  
n  
o  
m  
i  
c  
  
S  
o  
c  
i  
a  
l  
  
T  
e  
c  
h  
n  
o  
l  
o  
g  
y  
  
L  
e  
g  
a  
l  
  
E  
n  
v  
i  
r  
o  
n  
m  
e  
n  
t  
a  
l

## SWOT



- ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
- ประเด็นที่เป็นโอกาสในการพัฒนา
- ประเด็นที่ควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับสถานการณ์
- อื่น ๆ ฯลฯ

Ends

Ways

Means

หมายเหตุ มาตรา 11 แห่ง พ.ร.บ.การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ 60 กำหนดให้มีการทบทวนยุทธศาสตร์ชาติทุกห้าปีหรือในกรณีที่สถานการณ์ของโลกหรือสถานการณ์ของประเทศเปลี่ยนแปลงไปจนไม่สามารถหรือไม่เหมาะสมที่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือยุทธศาสตร์ชาติด้านใดด้านหนึ่ง

# Ends

ยุทธศาสตร์ชาติ  
(2561 – 2580)



# Ways

แผนแม่บท 1.....23  
(2561 – 2565)

ทบทวน  
ทุก 5 ปี  
ม.11

แผนแม่บท 1.....X  
(2566 – 2570)



แก้ไขเพิ่มเติม  
ตามสถานการณ์ ม.10

Priority Focused

แผนแม่บทเฉพาะกิจ  
(2564 – 2565) ช่วงครึ่งหลังแผนฯ 12

Contingency Plan

# Means

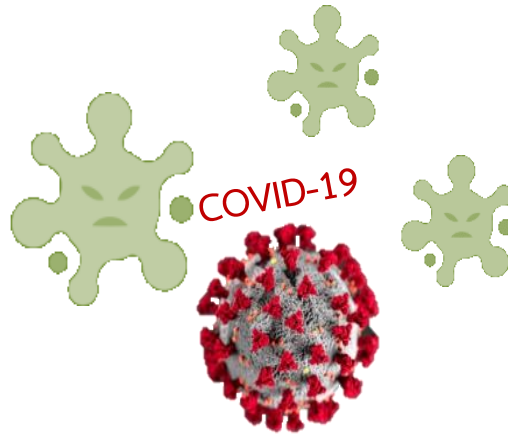


# ความท้าทายและโอกาสจากการระบาดของโควิด-19

## ผลกระทบระยะสั้น



- การลดลงของรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติ
- การหดตัวของเศรษฐกิจและปริมาณการค้าโลก
- ความเสี่ยงในการปิดกิจการโดยเฉพาะ SME
- การว่างงานเพิ่มสูงขึ้น
- จำนวนและความรุนแรงของปัญหาความยากจนเพิ่มสูงขึ้น
- การเข้าไม่ถึงเทคโนโลยี ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาและเศรษฐกิจทวีความรุนแรง
- ความไม่เพียงพอของระบบการคุ้มครองทางสังคม
- ปริมาณการสร้างขยะต่อคน โดยเฉพาะขยะพลาสติกและขยะติดเชื้อ เพิ่มสูงขึ้น



## ผลกระทบระยะยาว



- การเร่งขึ้นของการเข้าสู่โลกดิจิทัล (Digital Transformation) ที่เทคโนโลยีจะมีบทบาทมากขึ้น ทั้งต่อพฤติกรรมผู้บริโภค แนวทางการประกอบธุรกิจ และรูปแบบการทำงาน
- การลดความเข้มข้นของกระแสโลกาภิวัตน์/protectionism
- แนวโน้มการปรับเปลี่ยนห่วงโซ่การผลิตโลก
- การให้ความสำคัญต่อความมั่นคงทางสาธารณสุข
- สภาพแวดล้อมใหม่ทางเศรษฐกิจมหภาค
  - 3 Low: การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ อัตราเงินเฟ้อ และอัตราดอกเบี้ย
  - 3 High: อัตราการว่างงาน หนี้สาธารณะ และหนี้ภาคเอกชน

## จุดแข็งและโอกาสท่ามกลางวิกฤต



- ความสำเร็จในการควบคุมและป้องกันการระบาดของโควิด-19
- ความพร้อมของไทยทางด้านโครงสร้างพื้นฐานและภูมิรัฐศาสตร์ของประเทศไทย
- ความเป็นมิตรของคนไทย
- ความต้องการของตลาดโลก – อาหารปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยว และแหล่งการลงทุนที่ปลอดภัย (Safe Place)

# โลกแห่งความปั่นป่วนและการเปลี่ยนแปลง (Into the VUCA World)

แต่โควิด-19 ไม่ใช่ความเสี่ยงเดียวที่เรากำลังเผชิญ





Resilience



ล้มแล้ว ลุกไว

แนวคิดการพัฒนาในห้วง  
ระยะเวลาข้างหน้า

ตั้งรับ  
(Resist)

การลดความเปราะบาง โดยการขจัดจุดอ่อน และข้อจำกัดเดิมที่มี และพร้อมเยียวยาช่วยเหลืออย่างทันท่วงทีเมื่อมีวิกฤตเกิดขึ้น

ปรับตัว  
(Adapt)

การปรับรูปแบบ และแนวทางการ ดำเนินการให้สอดคล้องกับกระแสการ เปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน การ กระจายความเสี่ยง รวมถึงการปรับตัวเพื่อ สร้างโอกาสจากการเปลี่ยนแปลง

เปลี่ยนแปลง

เพื่อพร้อมเติบโต (Transform)

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและ บังคับพื้นฐาน เช่น ระเบียบ กฎหมาย นโยบาย และสถาบัน เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็น โอกาส และมุ่งสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ ทัวถึง และยั่งยืน

# ทิศทางประเทศไทยสู่ออนาคต... ตั้งรับ ปรับตัว เปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโต

## Resilience

“ล้มแล้ว ลุกไว”

Resist

“ตั้งรับ”

“ลดความเปราะบาง สร้างภูมิคุ้มกัน”

Adapt

“ปรับตัว”

“ปรับตัวไว ก้าวให้ทันโลก”

Transform

“เปลี่ยนแปลง  
เพื่อพร้อมเติบโต”

“ยกระดับ ปรับโครงสร้าง แปลงความเสี่ยงเป็นโอกาส”

การเยียวยาและสร้างภูมิคุ้มกัน  
ให้สามารถต้านทานความยากลำบาก  
จากภาวะวิกฤตได้ โดยการขจัด  
จุดอ่อนและข้อจำกัดเดิมที่มี และ  
พร้อมช่วยเหลืออย่างทันทั่วทั้งที่  
เมื่อมีวิกฤตเกิดขึ้น

การปรับรูปแบบ และแนวทาง  
การดำเนินการให้สอดคล้องกับกระแส  
การเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอน  
การกระจายความเสี่ยง รวมถึง  
การปรับตัวเพื่อสร้างโอกาสจาก  
การเปลี่ยนแปลง

การเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและ  
ปัจจัยพื้นฐาน เช่น ระเบียบ กฎหมาย  
นโยบาย และสถาบัน เพื่อพลิกวิกฤตให้เป็น  
โอกาส และมุ่งสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพ  
ทั่วถึง และยั่งยืน



# ยุทธศาสตร์ชาติ (2561 – 2580)



การเพิ่มศักยภาพของประเทศ  
เพื่อรองรับการเจริญเติบโตใน  
ระยะยาว (Future Growth)



การเพิ่มความเข้มแข็งของ  
เศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ  
(Local Economy)



การพัฒนาคน  
(Human Capital)



การเสริมสร้างปัจจัยเอื้อหนุน  
(Enabling Factors)



● เกี่ยวข้องโดยตรง

○ เกี่ยวข้องแบบสนับสนุน



การเพิ่มความเข้มแข็ง  
ของเศรษฐกิจฐานราก  
ภายในประเทศ  
(Local Economy)



การเพิ่มศักยภาพของ  
ประเทศเพื่อรองรับ  
การเจริญเติบโตในระยะ  
ยาว (Future Growth)



การพัฒนาคน (Human Capital)



|   |   |   |   |  |
|---|---|---|---|--|
| <p>โครงสร้างพื้นฐาน</p>  | <p>กฎหมายและภาครัฐดิจิทัล</p>  | <p>องค์ความรู้</p>  | <p>ความมั่นคงและการบริหารจัดการความเสี่ยง</p> | <p>รวมไทยสร้างชาติผ่านเครือข่ายและภาคีการพัฒนา</p> |
|---|---|---|---|--|



# กรอบแนวคิดประเด็นการพัฒนาที่ต้องให้ความสำคัญในปี 2564-2565 สำหรับแผนแม่บทเฉพาะกิจ

## การทบทวนเอกสาร/Expert Opinion

- กรอบหลักการและแนวทางในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและสังคมจากผลกระทบของไวรัสโควิด-19
- ข้อเสนอมาตรการคณะที่ปรึกษา ต่างๆ
- ผลการศึกษาของ UN เรื่อง COVID-19 Socio-Economic Impacts of COVID-19 ที่มีต่อประเทศไทย
- การประเมินผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงแนวโน้มที่สำคัญของโลก (Mega Trends)

## Focused Priorities



(ร่าง) แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเฉพาะกิจจากสถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565

## หลักการการคัดเลือกแผนแม่บทและแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง


- สถานการณ์โควิด-19 ส่งผลกระทบต่อการดำเนินการตามเป้าหมายของแผนแม่บทฯ
- มีประเด็นที่จำเป็นต้องเร่งดำเนินการเพื่อรองรับผลกระทบจากโควิด-19 เตรียมพร้อมรับมือกับความเสี่ยงในอนาคต หรือมุ่งเน้นให้ความสำคัญเพื่อสร้างโอกาสในการพัฒนาประเทศไทยใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป
- ความสอดคล้องกับเงื่อนไขระยะเวลา

# ตัวอย่างจุดเน้น (Focused Priorities) และแนวทางการพัฒนาภายใต้แผนแม่บทเฉพาะกิจ (64-65)

Resist

Adapt


Transform

 การเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากภายในประเทศ

- ส่งเสริมการจัดหาแหล่งเงินทุนแก่ SME การสร้างความรู้ทางการเงิน ส่งเสริมการออม และการแก้ปัญหาหนี้สินออกอย่างยั่งยืน

- ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการปรับตัวสู่ธุรกิจใหม่ๆ
- ส่งเสริมการรวมกลุ่ม ทั้งวิสาหกิจชุมชนและสหกรณ์
- ส่งเสริมเกษตรอัตลักษณ์ ปลอดภัย ชีวภาพ

- พัฒนาระบบแวดล้อมให้เอื้อต่อการสนับสนุนและพัฒนา SME

 การเพิ่มศักยภาพของประเทศเพื่อรองรับการเจริญเติบโตในระยะยาว

- สร้างระบบเฝ้าระวังป้องกันควบคุมโรคในการเดินทางท่องเที่ยว
- ช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยี

- พัฒนาและใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสุขภาพ
- ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน ทั้งเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

- ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตและแปรรูปสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน
- เปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมยานยนต์ไปสู่ยานยนต์ไฟฟ้า

 การพัฒนาคน

- ขยายความคุ้มครองทางสังคมโดยเฉพาะในกลุ่มเปราะบาง และพัฒนาหลักประกันทางสังคมให้เหมาะสมกับความจำเป็น

- พัฒนาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ และความต้องการแรงงานที่เปลี่ยนไป
- ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและสารสนเทศในการพัฒนาโลกเพื่อช่วยเหลือกลุ่มเปราะบาง

- ปฏิรูประบบการศึกษาตามแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

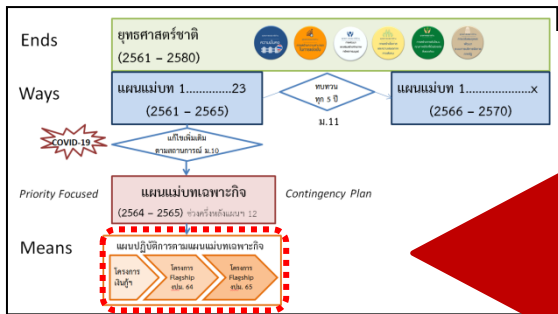
 การเสริมสร้างปัจจัยเกื้อหนุน

(โครงสร้างพื้นฐาน กฎหมายและองค์ความรู้ การบริหารจัดการความเสี่ยง และภาคีการพัฒนา)

- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลให้ครอบคลุม
- เพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูและเยียวยาผู้ประสบภัยได้อย่างทั่วถึง เป็นธรรม

- นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการให้บริการประชาชน
- พัฒนาระบบเตรียมความพร้อมด้านการจัดการสาธารณภัย และนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ

- พัฒนาศักยภาพ อปท. ให้เข้มแข็ง สามารถบริหารจัดการตนเองได้
- ปรับโครงสร้างและวิธีปฏิบัติราชการให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง
- แก้ไขกฎหมายที่เป็นอุปสรรค/ล่าช้า



“หน่วยงานจะต้องบรรจุโครงการสำคัญ (X) ที่ผ่านการจัดลำดับความสำคัญไว้ใน แผนปฏิบัติการราชการ ปี 2565 ทั้งนี้ โครงการสำคัญ (X) ปีงบประมาณ 2565 ที่เหมาะสมจะถูกนำไปบรรจุใน แผนปฏิบัติการตามแผนแม่บทเฉพาะกิจจาก สถานการณ์โควิด-19 พ.ศ. 2564-2565”

